

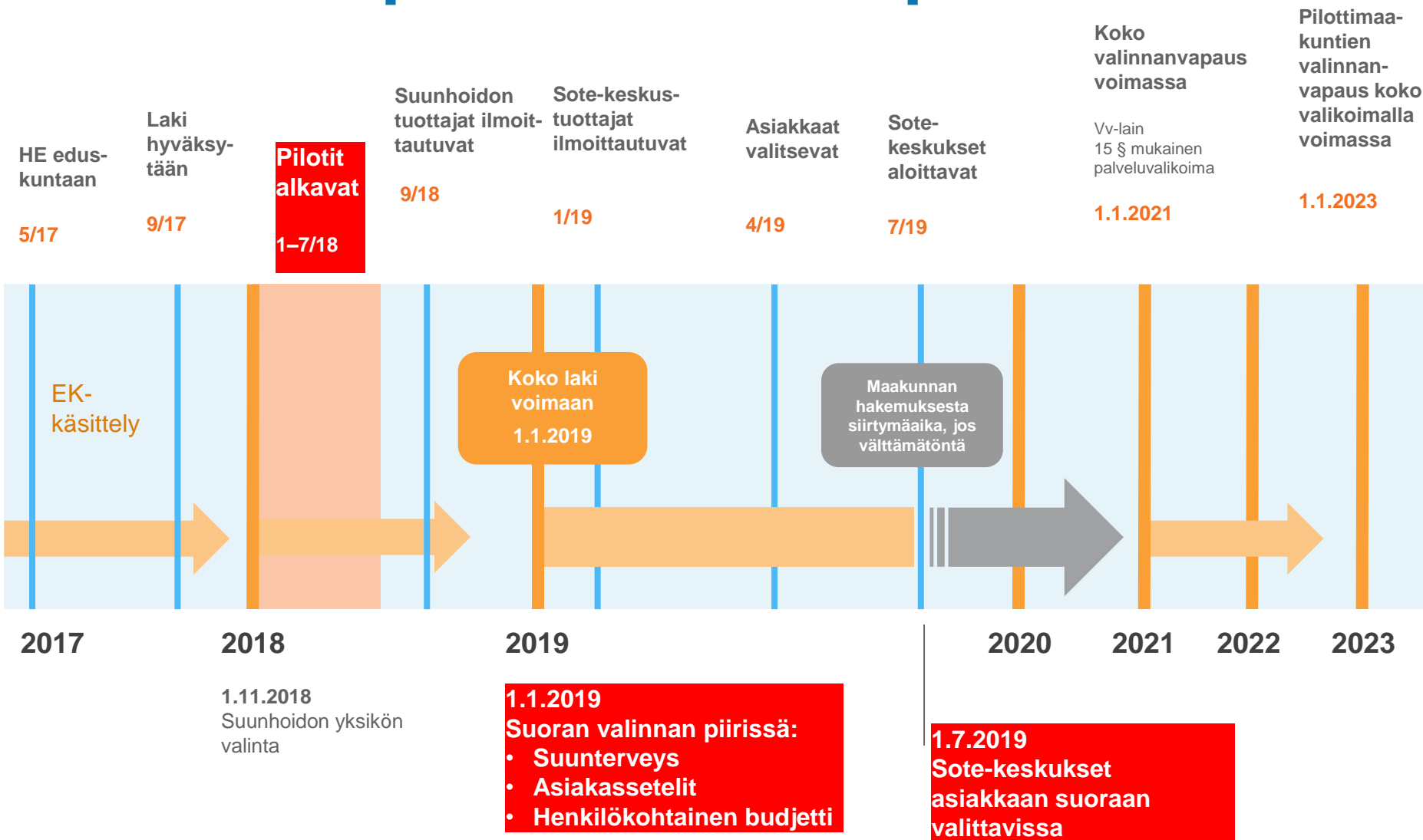
VALINNANVAPAUDEN PILOTOINTI

Keski-Suomen sote- ja maakuntaudistuksen esivalmistelun johtoryhmä

10.5.2017
Mikael Palola

Keski-Suomi
2019

Valinnanvapauden toimeenpano

Suoran valinnan palvelujen pilotti 1/2

- **Pilotin tarkoitus ja tavoite**
  - Tukea valinnanvapauslain toimeenpanoa, korvausten mallinnusten testaaminen sekä asiakkaan valitseman palveluntuottajan vaihtamisen aikajänteen kokeileminen.
- **Pilotin rahoitus:**
  - 100 milj. euroa, myönnetään pilotin hallinnosta vastaavalle taholle, pilottiin osallistuvalla ei edellytetä omavastuuosuutta, käytetään pilottien hallinnollisiin kustannuksiin kunnissa ja maakunnissa, IT-kustannuksiin, pilotista aiheutuviin palvelujen lisäkustannuksiin sekä ministeriön hallintokuluihin
- **Pilotin ajankohta:**
  - Pilottien aloitus ajoittuu aikavälille syksy 2017 - 31.6.2018. Maakunnat voivat jatkaa pilotteja vuoden 2022 loppuun saakka.
- **Pilottialue:**
  - Maakunnan alueen kunnat/kuntayhtymät, joiden yhteenlaskettu asukasluku on vähintään 80 % maakunnan asukasluvusta. Erityisperustein alueen kattama asukasluku voisi olla 50 - 80 %.
- **Pilotin hallinnointi:**
  - Hallinnoinnin voi toteuttaa vastuukuntamallilla (tai kuntayhtymänä). Myös maakunnan liitto voi hallinnoida pilottia.

Suoran valinnan palvelujen pilotti 2/2

- **Pilotoitavat palvelut:**
  - Vähintään sote-keskuksen suoran valinnan palvelujen rajattu palveluvalikoima.
- **Toiminnan yhtiöittäminen pilotissa:**
  - Pilottiin osallistuvien kaikkien kuntien/kuntayhtymien yhtiötettävä pilotin piirissä olevat palvelunsa ennen pilotin aloittamista. Tehtävää hoitamaan voidaan perustaa vain yksi maakunnallinen yhtiö
- **Yksityisten palvelun tuottajien valinta pilottiin:**
  - Hallinnoija hyväksyy ennen pilotin alkua mukaan otettavat yksityiset toimijat palvelusetelimallilla, Vuodesta 2019 lukien pilotissa noudatetaan kokonai-suutena valinnanvapauslain säännöksiä.
- **Tuottajien korvausmalli pilotissa:**
  - Suoran valinnan palvelujen piloteissa pohjana ovat korvausmalleja pohtivan ryhmän esittämät mallit.
- **Asiakkaan asema pilotissa:**
  - Asiakas voi vapaasti valita palveluntuottajan pilottialueella toimivien hyväksytyjen tuottajien joukosta. Asiakkaalla on mahdollisuus vaihtaa palvelun tuottajaa pilotissa esitetyn kokeilun mukaisesti. Jos asiakas ei valitse palvelun tuottajaa, se valitaan hänen puolestaan.

Selvitettäviä asioita

Valtakunnallisesti pilotin kriteerit ja reunaehdot

- Kriteerit ja valintaperusteet
  - Rehula 9.5.: ”Toimeenpano niin täysimääräisesti kuin mahdollista, Maakunnallisia painotuksia (esim. pk-sektorin huomioiminen), vain osa maakunnista pilottiin”
- Peittävyyssehto
  - Järjestämisessä vai tuottamisessa
- Yhtiön perustaminen
  - Kuka perustaa
  - Mistä pääoma
- Pilottirahan käyttäminen (valinnanvapausmallin valmisteluun, tuotannon sopeuttamiseen jne ?)

Maakunnallisesti/ kunnissa

- Mitä hyötyä/haittaa pilotista
- Ketkä lähtevät mukaan pilottiin
- Kuka hallinnoi pilottia
- Kuka perustaa yhtiön, pääomittaa jne.
- Kuntien sote-kustannukset vuonna 2018
- Sote-keskuksiin sisällytettävät palvelut

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUT VALINNANVAPAAUSMALLISSA

Rajatut sote-keskuksen palvelut

Täydet sote-keskuksen palvelut

Suunhoidon yksikkö

Neuvolat

Maakunnan liikelaitos

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus ja neuvonta
2. Terveystarkastukset
3. Lääkäriin ja hoitajien vastaanotot
4. Kuntoutustarpeen arviointi
5. Edellisiin liittyvät todistukset

→ Maakunnan liikelaitos tuottaa muut 15 § mukaisista palveluista kunnes ne siirtyvät täysimääräisinä 1.1.2023 mennessä sote-keskuksille.

1. Rajatun sote-keskuksen palvelut. Lisäksi
2. Lyhytaikaisia, ennalta ehkäiseviä sosiaalipalveluja (sosiaali-ohjaus, kasvatus- ja perheneuvonta, kotipalvelu)
3. Apuvälineet lukuun ottamatta yksilöllisesti sovitettavia
4. Lyhytaikainen kotisairaanhoidon ja kotipalvelun
5. **Maakunnan harkinnan mukaan muita konsultaatio- ja vastaanottopalveluita (esim. erikoislääkärit)**
6. Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus ja neuvonta
7. Sosiaali- ja terveydenhuollon mielenterveystyön ohjaus ja neuvonta ja psykososiaalinen tuki

1. Terveystarkastukset ja hoitosuunnittelu
2. Hammaslääkäriin ja suun terveydenhuollon ammattihenkilöiden vastaanottoiminta
3. Suunhoidon peruspalvelut, ehkäisevät ja korjaavat hoitotoimenpiteet sekä kuvantamispalvelut
4. Hammasproteettiset korjaukset
5. Hammaslääkäriin todistukset ja lausunnot

→ Maakunta voi päättää vaativimmista konsultaatioista. Liikelaitokseen jää alle 18 – vuotiaiden suunhoito (erillis-päätös)

1. Äitiys- ja lastenneuvolat
2. Sikiöseulonnat raskaana oleville (maakunnan päättämällä tavalla)

→ Maakunta päättää siirtyvistä ehdoista täyttävälle sote-keskuksille vai säilyvistä maakunnan liikelaitoksessa.

1. Nykyinen erikoissairaanhoidon ml. ympärivuorokautinen päivystys
2. Terveystarkastusten vuodeosastot
3. Kaikki sosiaalipalvelut, myös suoran valinnan palvelut siltä osin, kun ne eivät ole riittäviä tai tarve on pitkäaikainen
4. Yksilölliset apuvälineet, vaativa kuntoutus ml. erilaisia terapioiden
5. Kouluterveydenhuolto ja opetus- ja nuorisotoimen terveydenhuolto
6. Muu kotisairaanhoidon ml. kotisairaala ja kotisairaanhoidon

Sote-palvelut valinnanvapausmallissa

Sote-keskus-palvelut

Tavanomaiset terveyspalvelut ja sosiaaliohjaus sekä tilapäiset/lyhytaikaiset sosiaalipalvelut

Voi olla maakunnan yhtiön tai yksityisen yhtiön tuottamia

Kansalainen voi valita sote-keskuksen väh. vuodeksi kerrallaan koko Suomen alueelta

Kansalainen voi ottaa suoraan yhteyden sote-keskukseen aina silloin, kun hänellä on siihen tarvetta

Suunhoidon palvelut

Tavanomaiset suun terveydenhuollon palvelut

Voi olla maakunnan yhtiön tai yksityisen yhtiön tuottamia

Kansalainen voi valita suunhoidon yksikön väh. vuodeksi kerrallaan koko Suomen alueelta

Kansalainen voi ottaa suoraan yhteyden suunhoidon yksikköön aina silloin, kun hänellä on siihen tarvetta

Liikelaitos-palvelut

Viranomaistehtävät sekä valtaosa palveluohjauksen, sosiaalityön ja erikoissairaanhoidon palveluista

Maakunnan tuottamia

Kansalainen voi valita liikelaitoksen ja sen toimipaikan väh. vuodeksi kerrallaan koko Suomen alueelta

Kansalainen ottaa ensisijaisesti yhteyttä sote-keskukseen tai suunhoidon yksikköön, josta hänet ohjataan tarpeen mukaan liikelaitoksen palveluiden piiriin

Asiakaseteli-palvelut

Palvelut, joita kansalainen voi hankkia asiakasetelillä valitsemaltaan palveluntuottajalta

Voi olla maakunnan yhtiön tai yksityisen yhtiön tuottamia

Kansalainen voi valita/vaihtaa palveluntuottajaa koko Suomen alueelta

Kansalainen saa asiakasetelin sote-keskuksesta, suunhoidon yksiköstä tai liikelaitoksesta

Henk.koht. budjetin palvelut

Maakunnan määrittelemien asiakasryhmien palvelut

Voi olla maakunnan yhtiön tai yksityisen yhtiön tuottamia tai kansalainen palkata esim. avustajan

Kansalainen saa henkilökohtaisen budjetin liikelaitoksesta

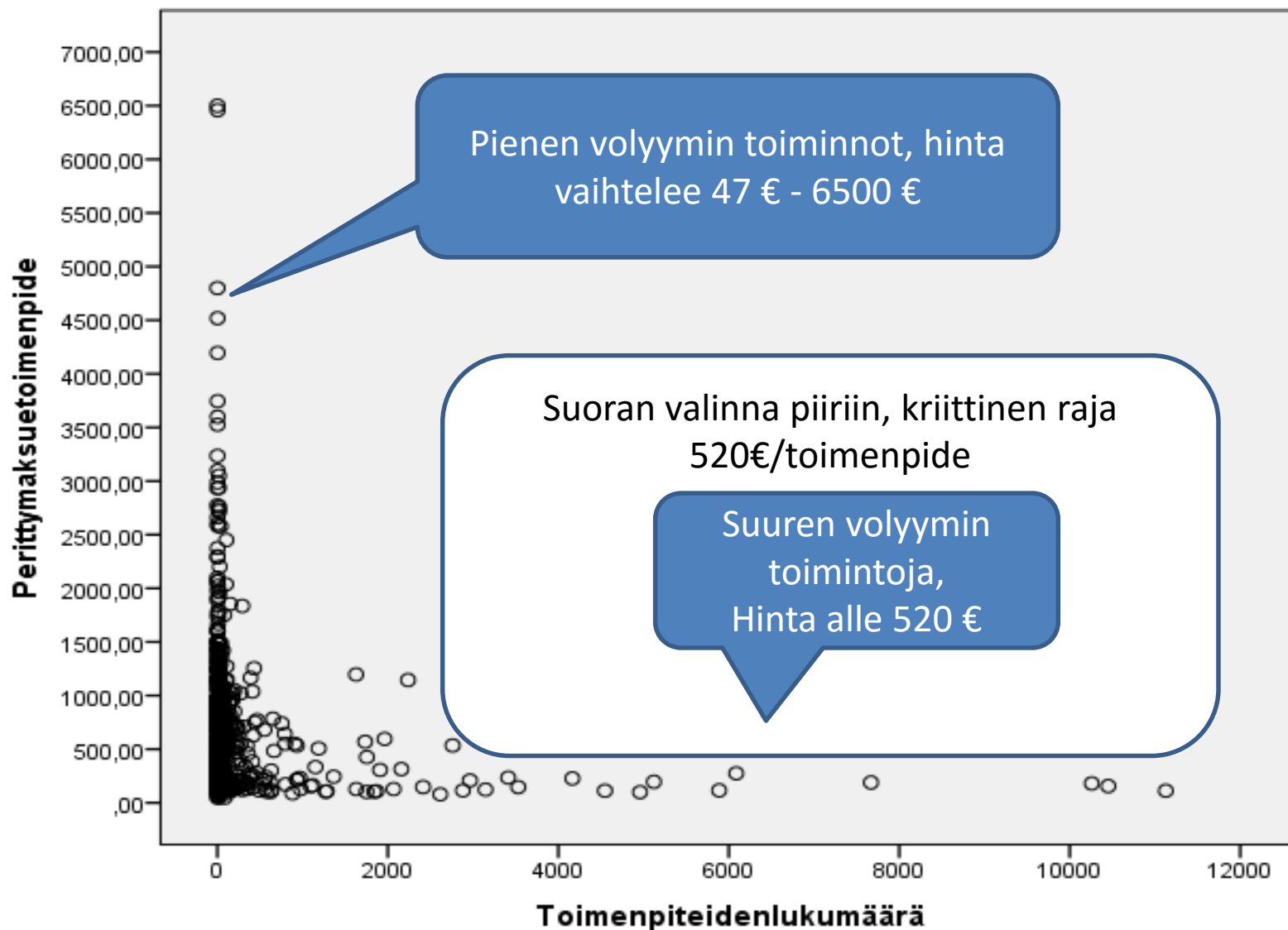
Suoran valinnan piiriin sote-keskuksiin sisällytettäviä esh-palveluja

Perusteena:

- Toiminta ei vaadi sairaalamaista ympäristöä, laitteita eikä henkilökuntaa
- Toiminnan volyyymi on kohtalaisen suuri eli kyse on bulkkilääketieteestä
- Toiminnan tulee soveltua kapitaatorahoitukseen, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, ettei toiminnan satunnaisvaihtelu saa olla suurta
- Toiminnan tulee olla vastaanottotoimintaan suoraan liittyvää tai sellaista, että nykyinen yksityinen erikoissairaanhoito tarjoaa sitä kohtalaisessa laajuudessa
- Toiminta ei saa olla erityisen kallista (rajanveto tässä on kriittistä)
- Toiminta ei saa luoda tilannetta, jossa erikoislääkärit pakenevat maakunnan liikelaitoksesta
- Toiminnan sijoitus kapitaatioon ei saa vaarantaa koulutusta

- Analyysissä käytetty aineistona Kelan tilastoa vuodelta 2016 yksityislääkäreiden tekemien toimenpiteiden korvauksista sisältäen yhteensä 715 toimenpidekokonaisuutta.
- Tiedosto sisältää noin 3,5 miljoonaa korvausta maksettuina 1,5 miljoonalle kansalaiselle.
- Toimenpiteiden asiakaslaskutus on ollut yhteensä 351 miljoonaa ja korvauksia oli maksettu 59 miljoonaa.

Hahmotelmaa Keski-Suomen pilotista

- Koko maakunta yhdessä valinnanvapauspilottiin mukaan
  - Kunnat ja yhteistoiminta-alueet sitoutuvat nykyisinä järjestäjinä antamaan kansalaisille valinnanvapauden ja järjestelemään tuotantoa yhteisesti sovitun mukaisesti
- Perustetaan maakunnallinen tuotantoyhtiön 2018
  - Yhtiö tuottaisi sote-keskus-, suun hoidon- ja asiakassetelipalveluja
- Kunnilla/yhteistoiminta-alueet siirtävät nykyisen tuotantonsa joko maakunnan yhtiöön tai vaihtoehtoisesti kilpailuttamalleen (tai yhdessä kilpailutettaville) palveluntuottajalle
  - Pienissä kunnissa voisi olla intressejä/kannattavaa yrittää keskittää suoran valinnan ja asiakassetelipalvelut samalle yhtiölle (maakunnan määrittelemillä yhtenäisillä hinnoilla/kriteereillä). Tällä ratkaisulla olisi varmaankin mahdollista helpottaa lähipalveluiden säilymistä/vahvistumista myös pienten kuntien alueelle. Samalla kunnat voisivat yrittää siirtää kiinteistöihin liittyviä riskejä halutessaan yrityksille
  - Maakunta hakisi tarvittaessa yhdessä kuntien kanssa rajoittamislain mukaista poikkeamislupaa kuntien tiloja koskeviin ratkaisuihin/sopimuksiin ja kuntien palvelutuotannon järjestelyihin/ulkoistuksiin
  - Keski-suurissa ja suurissa kunnissa/kaupungeissa riittää markkinoita useille toimijoille niin, että suoran valinnan palvelut ja asiakassetelipalvelut voivat olla saman kunnan alueella usean eri tuottajan tuottamia, markkinoille mahtuu sekä maakunnan yhtiö, että useita yksityisiä tuottajia. Näissä kunnissa ei ole myöskään pienten kuntien kaltaista huolta lähipalvelujen etäännyttämisestä
- Suoran valinnan palvelut (ja asiakassetelipalvelut) määritellään yhtenäisesti koko maakunnan alueella ja otetaan käyttöön koko maakunnan alueella pilotin alkaessa, erilaisista tuotannon järjestelyistä riippumatta
- Tuottajille (maakunnan yhtiölle ja yksityisille) maksetaan suoran valinnan palveluista yhtenäisin perustein määräytyvän kapitaatiohinnoittelun (ja asiakaspalveluista asiakassetelihinnan) mukaisesti yhtenäisesti koko maakunnan alueella
- Kuntien nykyiset ostopalvelusopimukset yritetään neuvotella tuottajien kanssa uusiksi niin, että ne saadaan soviteltua em. yhtenäiseen käytäntöön (mm. Jämsä, Kinnula, kuntien nykyiset aspa ja kotihoitopuikkarit, ostopalvelusopimukset, palvelusetelit jne.)

Valinnanvapaus kansalaisen näkökulmasta

